

EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA

Evropska investicijska banka (EIB) izvaja cilje Evropske unije, tako da zagotavlja dolgoročno projektno financiranje, jamstva in svetovanje. Podpira projekte v EU kot tudi zunaj nje. Delničarji banke so države članice EU. EIB je večinski delničar Evropskega investicijskega sklada, s katerim skupaj tvorita skupino EIB. V okviru naložbenega načrta Komisije za Evropo je skupina del širše strategije, katere cilj je vlagatelje razbremeniti nekaterih tveganj, ki se pojavljajo pri projektih, in tako odpraviti veliko naložbeno vrzel.

PРАВNA PODLAGA

- Člena 308 in 309 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Nadaljnje določbe o EIB so navedene v členih 15, 126, 175, 209, 271, 287, 289 in 343 PDEU.
- Protokol (št. 5) o Statutu Evropske investicijske banke in protokol (št. 28) o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji, ki je priložen k Pogodbi o Evropski uniji (PEU) in Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU).

CILJI

V skladu s členom 309 PDEU je naloga EIB, da v interesu Unije prispeva k uravnoteženemu in stalnemu razvoju notranjega trga. EIB pospešuje financiranje projektov v vseh gospodarskih sektorjih, in sicer:

- za razvoj manj razvitih regij;
- za posodobitev ali preoblikovanje podjetij ali razvoj novih dejavnosti, ki jih ni mogoče v celoti financirati s sredstvi posameznih držav članic;
- projektov v skupnem interesu več držav članic.

Prav tako prispeva k spodbujanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije v Uniji (člen 175 PDEU in protokol št. 28). Podpira tudi izvajanje ukrepov zunaj EU, ki podpirajo politiko razvojnega sodelovanja Unije (člen 209 PDEU).

Dejavnosti EIB se osredotočajo na šest prednostnih področij: podnebje in okolje, razvoj, inovacije ter znanja in spretnosti, mala podjetja, infrastruktura in kohezija.

VIRI SREDSTEV IN INSTRUMENTI

A. Viri sredstev

Pri izpolnjevanju svojih ciljev se EIB zanaša pretežno na lastna sredstva in mednarodne kapitalske trge (člen 309 PDEU).

1. Lastna sredstva

Lastna sredstva zagotavljajo članice EIB, se pravi države članice (člen 308 PDEU). Prispevek posamezne države članice v kapital se izračuna glede na njeno gospodarsko moč in je določen v členu 4 statuta EIB. Po izstopu Združenega kraljestva iz EU je svet guvernerjev EIB sklenil, da morajo preostale države članice sorazmerno povečati svoje kapitalske vloške, da bi ohranili enako raven skupnega vpisanega kapitala (243,3 milijarde EUR). Marca 2020 se je vpisani kapital EIB povečal za dodatnih 5,5 milijarde EUR, in sicer na podlagi sklepa Poljske in Romunije o povečanju njenega vpisanega kapitala. Skupni vpisani kapital EIB zdaj znaša 248,8 milijarde EUR.

2. Kapitalski trgi

EIB pridobi večji del sredstev za zagotavljanje posojil z izdajo obveznic na mednarodnih kapitalskih trgih. Banka je največji nadnacionalni posojilodajalec na svetu. Za pridobitev stroškovno učinkovitega financiranja je pomembna odlična bonitetna ocena. Največje bonitetne agencije so EIB podelile najvišjo bonitetno oceno, kar dokazuje, da je njen kreditni portfelj kakovosten. Na splošno velja, da EIB financira tretjino projekta, vendar lahko podpora v obliki financiranja znaša do 50 %.

B. Instrumenti

EIB uporablja veliko različnih instrumentov, večinoma pa posojila in jamstva. Razvitih pa je bilo tudi veliko drugih inovativnih instrumentov z višjim profilom tveganja, v sodelovanju z institucijami Unije pa se nadaljuje tudi snovanje novih instrumentov. Financiranje, ki ga zagotavlja EIB, se lahko kombinira tudi s financiranjem iz drugih virov EU (med drugim iz proračuna EU). Ta proces imenujemo mešano financiranje.

Poleg financiranja projektov EIB zagotavlja tudi svetovanje. Pri neposrednih posojilih mora skupna vrednost naložbe presegati 25 milijonov EUR, posojilo pa lahko krije največ 50 % vrednosti projekta. Pri posrednih posojilih gre za posojanje lokalnim bankam ali drugim posrednikom, ki nato podpirajo končnega prejemnika. Večina posojil se odobri v EU.

EIB poleg bolj tradicionalnih posojilnih dejavnosti uporablja tudi kombinirane mehanizme, s katerimi svoja posojila povezuje z nepovratnimi sredstvi javnih organov ali človekoljubnih organizacij.

UPRAVLJANJE IN STRUKTURA

A. Upravljanje

V skladu s členom 308 PDEU je EIB pravna oseba. Upravljajo in vodijo jo svet guvernerjev, svet direktorjev in upravni odbor (člen 6 statuta). Banka ima revizijski odbor, ki preverja njeno delovanje (člen 12 statuta).

1. Svet guvernerjev

a. Sestava

Sestavljajo ga ministri, ki jih imenujejo države članice (člen 7(1) statuta).

b. Vloga

Svet guvernerjev določa glavne usmeritve za kreditno politiko banke in zagotavlja njeno izvajanje (člen 7(2) statuta). V skladu s členom 7(3) statuta svet guvernerjev:

- odloča o povečanju vpisanega kapitala,
- opredeljuje načela, ki veljajo za posle financiranja v okviru nalog banke,
- izvaja predvidene pristojnosti za imenovanje in razrešitev članov sveta direktorjev in upravnega odbora,
- odloča o odobritvi financiranja za naložbene posle, ki naj bi se v celoti ali delno izvedli zunaj ozemlja Unije,
- odobri letno poročilo, ki ga je pripravil svet direktorjev, letno bilanco stanja, bilanco uspeha in poslovnik banke.

Svet guvernerjev imenuje vseh šest članov revizijskega odbora (člen 12(1) statuta) ter člane sveta direktorjev (člen 9(2) statuta) in upravnega odbora (člen 11(1) statuta).

2. Svet direktorjev

a. Sestava

Svet direktorjev sestavlja 28 direktorjev in 18 namestnikov direktorjev. Direktorje imenuje svet guvernerjev za petletno obdobje. Vsaka država članica imenuje enega direktorja, prav tako tudi Komisija (člen 9(2) statuta).

b. Vloga (člen 9 statuta)

Svet direktorjev:

- odloča o odobritvi financiranja, zlasti v obliki posojil in jamstev,
- odloča o najemanju posojil,
- določa obrestne mere za posojila, provizije in druge dajatve.

Svet direktorjev zagotavlja skladnost vodenja in poslovanja banke z določbami Pogodb in statutom ter s splošnimi direktivami, ki jih sprejema svet guvernerjev.

3. Upravni odbor

a. Sestava

Upravni odbor sestavljajo predsednik in osem podpredsednikov, ki jih za šest let imenuje svet guvernerjev na predlog sveta direktorjev. Člani so lahko ponovno imenovani (člen 11(1) statuta).

b. Vloga

Upravni odbor skrbi za tekoče poslovanje banke pod vodstvom predsednika in nadzorom sveta direktorjev. Pripravlja sklepe sveta direktorjev in zagotavlja njihovo izvajanje (člen 11(3) statuta).

4. Revizijski odbor (člen 12 statuta)

a. Sestava

Revizijski odbor sestavlja šest članov, ki jih imenuje svet guvernerjev (člen 12(1) statuta).

b. Vloga

Revizijski odbor vsako leto preveri pravilnost poslovanja in knjigovodstva banke, da preveri, ali je njeno poslovanje potekalo v skladu s formalnostmi in postopki, določenimi v njenem statutu in poslovniku (člen 12(2) statuta). Odbor potrdi, da računovodski izkazi in drugi finančni podatki v letnem poročilu, ki ga pripravi svet direktorjev, kažejo resnično in pravo sliko o finančnem položaju banke (člen 12(3) statuta).

B. Struktura

Skupina EIB je bila ustanovljena leta 2002 in jo sestavljata EIB in Evropski investicijski sklad (EIS). Slednji je bil ustanovljen leta 1994 kot javno-zasebno partnerstvo s tremi glavnimi skupinami delničarjev: EIB kot večinskim delničarjem z 62,2-odstotnim deležem, Komisijo (30 %) ter različnimi javnimi in zasebnimi finančnimi institucijami (7,8 %). Sklad zagotavlja različne oblike tveganih kapitalskih instrumentov, npr. tvegani kapital. Evropski investicijski sklad se osredotoča na posojila malim in srednjim podjetjem in uporablja vrsto različnih inovativnih instrumentov, da bi jim olajšal dostop do financiranja.

NALOŽBENI NAČRT ZA EVROPO

Od začetka svetovne gospodarske in finančne krize je raven naložb v EU nizka. V sporočilu Komisije z naslovom „Naložbeni načrt za Evropo“ ([COM\(2014\)0903](#)) so opredeljene smernice za oživitev naložb v EU, ustvarjanje delovnih mest ter spodbujanje dolgoročne rasti in konkurenčnosti. Zakonodajni okvir za to novo pobudo je bil predstavljen s predlogom uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za strateške naložbe (EFSI) ([COM\(2015\)0010](#)). Uredba je bila sprejeta 25. junija 2015. Ta sklad naj bi z uporabo javnih sredstev zagotovil zasebne naložbe in ustvaril za naložbe prijazno okolje. Začetno jamstvo EU v višini 16 milijard EUR za EIB, skupaj s 5 milijardami EUR, ki jih je zagotovila banka sama, je pritegnilo zasebna sredstva, tako da je sklad do sredine 2018 presegel cilj, v skladu s katerim naj bi sklad ustvaril sredstva za naložbe v EU v višini 315 milijard EUR. Namen ni nadomestiti obstoječe programe EU in EIB, temveč jih dopolnjevati.

Z uredbo o EFSI je bilo ustanovljeno tudi Evropsko svetovalno vozlišče za naložbe, ki naj bi zagotovilo svetovalno in tehnično pomoč pri opredelitvi, pripravi in razvoju naložbenih projektov. Vozlišče temelji na partnerstvu med EIB in Komisijo, ki ga tudi financirata. Ustanovljeno je v okviru EIB, ki je odgovorna za njegovo upravljanje.

Uredba o EFSI 2.0 je bila sprejeta decembra 2017 in je začela veljati 1. januarja 2018. Z njo se trajanje sklada EFSI podaljša (do konca leta 2020), izboljšata pa se tudi sklad in Evropsko svetovalno vozlišče za naložbe. Eden od ključnih elementov je povečanje jamstva EU na 26 milijard EUR in prevzem obveznosti EIB na 7,5 milijarde EUR, s čimer bi zbrali 500 milijard EUR dodatnih sredstev za naložbe.

„**PODNEBNA BANKA**“ EU

Junija 2019 je Evropski svet pozval EIB, „naj okrepi svoje dejavnosti v podporo podnebnim ukrepom“, na kar se je EIB novembra 2019 odzvala z novo podnebno strategijo in posojilno politiko na področju energije.

EIB se je zavezala, da bo vse svoje dejavnosti financiranja uskladila s cilji Pariškega sporazuma. Zlasti bo do leta 2025 za 50 % povečala delež naložb v okviru svojih prednostnih nalog v zvezi podnebnimi ukrepi in okoljsko trajnostjo, do konca leta 2021 pa bo prenehala financirati projekte na področju fosilnih goriv.

Nova posojilna politika EIB na področju energije, v okviru katere se bodo izvajale njene dejavnosti v energetske sektorju, temelji na petih načelih:

- prednostno obravnavanje energetske učinkovitosti, da bi podprli nov cilj EU v okviru direktive o energetske učinkovitosti;
- omogočanje energetskega razogljičenja z okrepitvijo podpore za nizko-brezogljično tehnologijo, da bi do leta 2030 v celotni EU dosegli 32 % delež energije iz obnovljivih virov;
- okrepitev financiranja za decentralizirano proizvodnjo energije, inovativno shranjevanje energije in e-mobilnost;
- zagotavljanje naložb v omrežje, ki je bistvenega pomena za nove, nestalne obnovljive vire energije, kot sta vetrna in sončna energija, ter krepitev čezmejnih povezav in
- povečanje učinka naložb za podporo energetskega prehoda zunaj EU.

ODZIV NA PANDEMIJO COVIDA-19

EIB je leta 2020 v okviru odziva EU na gospodarske posledice pandemije covid-19 ustanovila jamstveni sklad v višini 25 milijard EUR, da bi skupina EIB povečala podporo za podjetja v vseh državah članicah EU in s tem zagotovila dodatna sredstva v višini do 200 milijard EUR.

S tem je dopolnjen sveženj za takojšnjo podporo v višini do 40 milijard EUR, ki ga sestavljajo:

- posebna jamstva za bančne vloge na podlagi obstoječih programov za takojšnje financiranje v višini do 20 milijard EUR,
- posebne bančne kreditne linije za zagotovitev dodatnih 10 milijard EUR obratnega kapitala za mala in srednja podjetja in podjetja s srednje veliko tržno kapitalizacijo in
- programi nakupa namenskih vrednostnih papirjev s premoženjskim kritjem, ki bankam omogočajo prenos tveganja na portfelje posojil malih in srednjih podjetij, s čimer se zagotavlja dodatnih 10 milijard EUR podpore.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

V skladu s členom 308 PDEU se glede spremembe statuta EIB opravi posvetovanje s Parlamentom.

Ustrezni odbor Parlamenta vsako leto pregleda dejavnosti EIB in na plenarnem zasedanju, na katerega je povabljen tudi predsednik EIB, predstavi poročilo.

V skladu s sedanjo uredbo Parlament odobri imenovanje izvršnega direktorja in namestnika izvršnega direktorja EFSI. Parlament in Svet v okviru letnega proračunskega postopka odobrita letna odobrena proračunska sredstva iz proračuna EU v zvezi z jamstvenim skladom. EIB in Komisija imata številne obveznosti poročanja do Parlamenta, kot so letna poročila, ad hoc zaslišanja in zahteve za informacije.

Parlament je v vlogi sozakonodajalca sodeloval pri pogajanjih v zvezi s predlogom o EFSI 2.0.

Dražen Rakić
04/2020

